

צפנת פענח

סימן כד

החדשות

נט

ובירוש' פ"ד דמס' שביעית ה"י מב ע"ש, ואקצר.

יוסף ראזין רב דפה הנ"ל

סימן כד

אורות נישואין אזרחיים

יום ב' ב' דר"ח אלול, תרפ"ג

כוח"ט לידידי מחו' הרב הגדול וכו' כמחור"ר

חיים צבי נ"י רב דברויסק.
מכתב הנכתב ביום ב', ונמצא בעש"ק קבלתי
היום.

והנה לבאר זה לא יספיק הזמן, אך נבוא
בקוצר, זה הדין במה דפליג רבנו
הרמב"ם בהל' גרושין פ"י ה"ט א ע"ש בזה
ושם בה"ח¹ וה"ז² מבואר דגבי גרושה
ביחוד רק ספק א"א, וביאה ודאי א"א ע"ש.
ועיין ביבמות דף י"ד ע"ב³ ע"ש ברש"י
ותוס', ובספק א"א, לא משמע כן. ועיין מה

מפתח צפונות

שמה נבעלה והן הן עדי יחוד הן עדי ביאה. שכל
המקדש בביאה אינו צריך לבעול בפני עדים, אלא
יחיד בפניהן ויבעול כמו שבארנו. לפיכך צריכה
גט מספק, והרי היא ספק מקודשת.

ג. המגרש את אשתו, וחזר ובעלה בפני עדים קודם
שתנשא לאחר, בין שגירשה מן הנשואין בין מן
האירוסין. הואיל ואשתו היתה ה"ז בחזקת
שהחזירה, ולשם קידושין בעל לא לשם זנות כו',
שחזקה היא שאין אדם עושה בעילתו באשתו
בעילת זנות, והרי בידו לעשותה בעילת מצוה.
לפיכך ה"ז בחזקת מקודשת קידושי ודאי וצריכה
ממנו גט שני. ועיין צ"פ מהדו"ת עמוד 4, 11, 41
ושו"ת צ"פ דווינסק ח"א סי' נ"ג ושו"ת צ"פ ורשא
סי' כ"ו.

ד. אע"פ שנחלקו ב"ש וב"ה כו' ובספק אשת איש,
ובמגרש את אשתו ולנה עמו בפונדק כו'. וברש"י
ד"ה ובספק אשת איש כו' לישנא אחרינא נראה,
שכיב מרע שכתב לאשה זה גיטך מהיום אם מת
מחולי זה כל אותם הימים נקראת ספק אשת איש
וכו' אע"פ שלא שנינו בה מחלוקת ב"ש וב"ה על
כרחך נחלקו בה אותה מחלוקת שנחלקו במגרש את
אשתו ולנה עמו בפונדק (גיטין דף פ"א ע"א) לב"ש
דאמרי לא אמרי' הן הן עדי ייחוד הן הן עדי ביאה,
אינה צריכה הימנו גט שני. ולב"ה דאמרי הן הן עדי
ייחוד הן הן עדי ביאה צריכה הימנו גט שני. ובתוס'
ד"ה ובספק אשת איש. לשון אחר שפירש בקונטרס
דהיינו שכיב מרע שכתב גט לאשתו, ואע"ג דאין
שם מחלוקת ב"ש וב"ה, הא נחלקו במגרש אשתו
ולנה עמו בפונדק לא נהירא, דבהדיא חשיב הכא

בשבת של פרוטגמייא התירו מפני איבה. ובפי'
הר"ש שם: לסעודת בחור שנשא בתולה קורין
בלשון יון פרוטגמא. אכן הרמב"ם ז"ל בפיה"מ פ',
השבת הראשונה שיקראהו [חברו] לאכול עמו. [ולא
פ' לגבי חתן].

מא. פ"ב ממעשר ה"ג. הנשבע על חברו שיאכלו
אצלו בשבת כו' [ג"כ לא פירש בחתן].

מב. סימנא דאכיל פרוטמגיא אכיל משתיתא. - ועיין
בפנ"מ שפירש ג"כ דקאי אסעודת חתן, עיי"ש.

סימן כד. מכת"ק. נמסר ע"י הרב דב שפירא
שליט"א מגנזי אביו הגאון ר' צבי בן הגאון רבי
ישראל איסר שפירא זצ"ל לעי"נ הטהורה,
ותשו"ח.

נוסח נוסף - מקוצר נדפס בשו"ת צ"פ דווינסק
ח"א סי' ג' מהעתקה שהשאיר רבנו ז"ל.

א. הורו מקצת הגאונים שכל אשה שתבעל בפני
עדים צריכה גט, חזקה שאין אדם עושה בעילתו
בעילת זנות וכו' וכל הדברים האלו רחוקים הם
בעיני עד מאד מדרכי ההוראה, ואין ראוי לסמוך
עליהן. שלא אמרו חכמים חזקה זו, אלא באשתו
שגירשה בלבד, או במקדש על תנאי ובעל סתם,
שהרי היא אשתו, ובאשתו הוא שחזקתו שאינו
עושה בעילתו בעילת זנות עד שיפרש שהיא בעילת
זנות, או שיפרש שעל תנאי הוא בועל. אבל בשאר
הנשים, הרי כל זונה בחזקת שבעל לשם זנות, עד
שיפרש שהוא לשם קדושין. ואי"צ לומר בשפחה
או בגויה שאינה בת קדושין כו'.

ב. נתייחד עמה בפני עדים והוא שיהיו שני העדים
כאחד. אם היתה מגורשת מן הנשואין חוששין לה

דף ק"ט^ט וק"י^י ופ"ז מהל' יבום^א גבי הך דיבמות דף ק"ט. ובאמת בתוספ' ספ"א דסוטה^ב הוה שם פלוגתא גבי מקדש במלוה ואח"כ נשא וסנהדרין דף י"ט ע"ב^ג.

והנה גבי קטן בכתובות דף צ"י^ד נקט השיאו אביו, ונראה מירוש' ^{טו} דמפרש שם דזה קאי אם נימא דיש יעוד גם בקטן, ועיין

ד(כתב) רבנו בהל' אישות ספ"ח^ה כתב לשון גבי מקדש במלוה על בני ישראל הכשרים, וכאן לא כתב זה (זה) רק סתם. ובפ"א מה' גירושין^ו גבי קטנה ובפ"א מהל' אישות^ז גבי קטן נקט סתם ולא כתב אם לשם נישואין או לא. אף דגבי גר ודאי צריך לשם אישות. ועיין בכתובות דף ע"ג ע"ב וע"ד^ח וביבמות

מפתח צפונות

סבר אין אדם יודע כו' וכי קא בעל אדעתא דקידושין הראשונים קא בעל.

ט. עיי"ש הבריייתא שהובאת באות הקודם.

י. ע"א. מ"ט דשמואל, קסבר כל הבעל על דעת קדושין הראשונים הוא בועל, והא פליגי בה חדא זמנא וכו'.

יא. [ה"ג. קטנה שהשיאה אביה וגירשה בעלה והחזירה ומת כו'] הי"ד. ואם החזירה כשהיא קטנה כו' וגדלה כו' ואחר כך מת, הרי זו מותרת ליבמה. **יב.** ה"ט. שאלו תלמידיו את ר' יוסי היאך נשא דוד אחות אשתו, אמר להן לאחר מיתת מרב נשאה. ר' יהושע בן קרחה אומר שלא היו קדושי קדושין גמורים, שנאמר [ש"ב ג'] תנה את אשתי את מיכל אשר אירשתי לי וגו' כשם שלא היו קדושי קדושין גמורים כך לא היו נשואיו נשואין גמורים.

יג. שאלו תלמידיו כו' ר' יהושע בן קרחה אומר קידושי טעות היו לו במירב וכו' מאי קידושי טעות, דכתיב והיה האיש אשר יכנו יעשרנו המלך עושר גדול וגו' אזל קטליה. אמר לו מלוה אית לך גבאי והמקדש במלוה אינה מקודשת כו'.

יד. ע"א. קטן שהשיאו אביו כתובתה קיימת כו'.

טו. סוף פ"ט. ניחא גר קטן וקטן מגרש. ועל הגליון כתב רבינו ז"ל בכת"ק: "והוה ס"ד דמייירי כמו למ"ד פ"י דיבמות ופ"א דקדושין דמיעדה לבנו קטן אך מ"מ הוה רק ארוסין ולכך נקט השיאו אביו אבל לגרש א"י. וכן ביבמה אם יבמה קטן ועיין יבמות דף קי"א ע"ש [ש?] ונדה דף מ"ה וכ"מ בזה ועיין רש"י סנהדרין דף נ"ה ע"ב ע"ש בזה והא דלא מוקי במת עיין בתוספ' דשם לכ"ע רק מנה ועיין ברמב"ם כאן". ועיין בשו"ת צ"פ דווינסק ח"א סי' ג' ובצ"פ פ"א מאישות ה"ד.

ההיא פלוגתא דהמגרש אשתו ולנה עמו בפונדקי. ועיין בצ"פ פ"י מגירושין הי"ח. ובמילואים להלן.

ח. צ"ל ספ"ז, והוא בהלכה כ"ג. וכן המקדש בפחות משה פרוטה או במלוה, וחזר ובעל סתם בפני עדים צריכה גט, שעל בעילה זו סמך ולא על אותן הקידושין הפסולין. חזקה היא שאין אדם מישראל הכשרים עושה בעילתו בעילת זנות והרי בידו עתה לעשותה בעילת מצוה. ועיין בצ"פ ובמכתבי תורה מכתב קצ"ב.

ו. ה"ה. ועד מתי הבת ממאנת כל זמן שהיא קטנה. עד שתהיה נערה או עד שיודע שהיא אילונית. במה דברים אמורים בשלא בא עליה הבעל אחר שנעשית בת שתים עשרה שנה ויום אחד. אבל אם הגיעה לזמן הזה ונבעלה, הואיל והבעילה קונה מן התורה כמו שבארנו, ה"ז אינה ממאנת כו'.

ז. קטן אפילו בן תשע שנים ויום אחד שנשא אשה אין לה כתובה. ואם הגדיל וקיימה אחר שהגדיל יש לה עיקר כתובה. [ובמ"מ בשם הרשב"א ז"ל: כלומר והוא שבעל לאחר שהגדיל, לפי שאין אדם עושה בעילתו בעילת זנות וכן מפורש בירושלמי (ספ"ט) עכ"ל].

ח. איתיביה מודים חכמים לרבי אליעזר בקטנה שהשיאה אביה ונתגרשה והיא יתומה בחיי האב והחזירה שחולצת ולא מתייבמת כו' במה דברים אמורים שגירשה כשהיא קטנה והחזירה כשהיא קטנה. אבל גירשה כשהיא קטנה והחזירה כשהיא גדולה, או שהחזירה כשהיא קטנה וגדלה אצלו ומת, או חולצת או מתייבמת. [דף ע"ד ע"א:] משום רבי אליעזר אמרו חולצת ולא מתייבמת. והא הכא כו' התם נמי בהא קמיפלגי מר סבר אדם יודע שאין קידושי קטנה כלום וגמר ובעל לשם קידושין, ומר

הגדרים שנעשית ע"י קדושין, אח"כ נעשה בה ע"י הגט סילוק וקנין ע"ש. וזה ג"כ גדר ריח הגט^{כב} לדידן דהוה מה"ת. ואף הרמב"ם ז"ל^{כג} ס"ל כן ורק שנפקעת ממנו, אבל לאחרים אסורה א"א גמורה. וכן אם מת בלא בנים מתיבמת. ומאוד הארכתי בזה^{כד}.

(וזה) [ובזה] א"ש מ"ש רש"י קדושין דף ו' ע"ב^{כה} דלכך לא מהני הרי את מותרת, בשפחה, דב"ח אסורה לעבד. וקשה הא גרושה אסורה לכהן ע"ז, ולר"ע דאמר אין קדושין תופסין, איך מהני. אך ר"ל כן, דגבי כהן לא מה שמתירה לעלמא ע"י זה הוה איסור כהונה, רק מה שפוטרה ממנו. וראיה מריח הגט. א"כ בלשון הרי את מותרת ליכא איסור. אבל בשפחה רק ההתר לב"ח פועל האיסור לעבד, דהרי מחוסר ג"ש מותר בשפחה כמ"ש התוס' בכ"מ^{כו} ואכמ"ל.

בירוש' פ"א דקדושין^{טו} ופ"י דיבמות^{טז} ורק ארוסין ע"ש. אך רבינו ז"ל בפ"א דהל' אישות^{יז} שינה לשון ונקט רק קטן שנשא. ובכתובות^{יח} בזה למסקנא מדמה לקטנה וע"ש. אך זה מבואר בתוספ' פ"א דיבמות^{יט} דאם שמע שמת בעלה וכנסה ואח"כ מת, וכן אם [שמע?] שמתה אשתו וכנס את אחותה ואח"כ מתה, אז רק אם אח"כ בעל מפורש לשם אישות, ובלא זה לא, ולא אמרינן חזקה והני גדרים.

ועיקר הגדר כן, דיש בזה אריכות גדול דיש ב' פעולות בקדושין וכן בגט, וכן יש ב' מציאות בקדושין כך א' שע"י הקידושין היא שלו, והב' שנאסרה לאחרים. וזה ב' גדרים. ועיין ברש"י קדושין דף ט' ע"ב^{כא} גבי דעת מקנה שבגט ג"כ עושה ב' גדרים, דהיינו שפוטרה ומקנה אותה לה. ור"ל על ב'

מפתח צפונות

טז. ה"ב. ר' יוחנן אמר מייעדה בין לבנו גדול בין לבנו קטן כו' רשב"ל אמר אינו מייעדה אלא לבנו גדול.

יז. ה"ז. כנ"ל באות הקודם. יח. ה"ז. קטן אפילו בן תשע שנים ויום אחד שנשא אשה, אין לה כתובה. ואם הגדיל וקיימה אחר שהגדיל יש לה עיקר כתובה. יט. בסוגיא דף ע"ג ע"ב, ע"ש בתד"ה והא. כ. ה"ח. אמרו לו מתה אשתך ונשא את אחותה והלכה למדינת הים, ואמרו לו מתה אשתך ונשא את אחותה והלכה לה למדינת הים כו' הראשונה אשתו כו' והשאר כולן אינן נשיו נואם בא על השניה לשם אישות לאחר מיתת הראשונה, שניה אשתו פוטרת צרותיה והשאר כולן אינן נשיו. ועיין מכתבי תורה מכתב קצ"ב. לגבי מש"כ רבנו ז"ל דאיירי גם בשמע שמת בעלה כו' ראה בהלכה ד' אך שם לא נזכר הא דבעל אחר מיתת בעלה לשם קידושין. וצ"ב כוונת רבנו ז"ל.

כא. ד"ה דעת מקנה. היינו בעל שהקנה אותה בגט זה לעצמה, ופוטרה ממנו. ובעינן שיכתוב מדעתו,

דכתיב וכתב לה. ועיין צ"פ מהדו"ת דף ו' טור א', ובשו"ת צ"פ דויונסק סי' ב', מ"ד.

כב. עיין גיטין דף פ"ב ע"ב. ואשה גרושה מאישה לא יקחו, אפילו לא נתגרשה אלא מאישה נפסלה מן הכהונה. אלמא הוי גיטא, ורבנן, איסור כהונה שאני. [וזהו ריח הגט שפוסל בכהונה - רש"י] ועיין במ"מ פ"י ה"א מגירושין ובביאור הגר"א ז"ל אבה"ע סי' ו' אות ג' שמבואר מסוגיא זו דריח הגט פוסל מה"ת.

כג. בפ"י מגירושין ה"א. וזהו ריח הגט שפוסל בכהונה מדבריהן.

כד. עיין עוד צ"פ אישות דף מ"א טור א' ובמכתבי תורה מכתב קצ"ח.

כה. ד"ה הרי את מותרת. לשון גירושין הוא ולא לשון שחרור דשפחה. דאי בת חורין משוה לה, אינה מותרת לעבדים. אבל לשון גט הוא לאשה שמתירה לכל שהיתה אסורה לו על ידו.

כו. עיין גיטין דף מ' ע"א ד"ה אותו העבד, ודף מ"ב ע"ב ד"ה מעוכב כו'.

דף פ"ב ע"א⁷², וע"ש בפיה"מ⁷³ וברמב"ם⁷⁴ [ם] בהל' אס"ב פ"ב⁷⁵ דזה רק בעובדת ע"ז, אבל בת גר תושב אף דהיא בת נח, מ"מ ליכא דין. וס"ל לר"י [גר תושב] וכן לריב"ן לר"ע, דמתחילה צריכה להפריש מזה, אך רב פליג על זה. אך הביאה שניה לכ"ע אסורה. והנה אז כיון שהתורה התירה לנו זה יש בה גדר קנין דין לא אישות לגמרי. וזה ר"ל ליקוחין. ואסורה לעלמא בעשה עיין קידושין דף י"ג ע"ב⁷⁶ ותוס'⁷⁷ בכ"מ כמו בת נח א"א ועיין סנהדרין דף נ"ב ע"ב⁷⁸ וכ"מ. ושוב כיון שקנין יש בה אז אח"כ שנתגיירה לגמרי אם ירצה לקדשה גדר אישות אז רק בביאה. וזה ר"ל דהך דקדושין דף ס"ח⁷⁹

וכן פילגש אף לשיטת הרמב"ם ז"ל⁸⁰ דבלא קדושין מ"מ אסורה לאחר בלא גט לא ר"ל גט אישות רק דר"ל שטר הפרדה ממנו. וכן מוכח בספרי פ' תצא⁸¹ דושלחה בגט, וזה מיירי קודם גירות. ועיין בקדושין דף כ"ב ולקחת לקוחין יש לך בה ע"ש ברש"י⁸². אך אין הפירוש כן, רק דר"ל קודם גירות. ור"ל כך דע"ש בתוס'⁸³ ובסנהדרין דף כ"א⁸⁴ וביבמות דף מ"ח⁸⁵ גבי ובכתה דכתבו בשם ריב"ן שזה קודם ביאה, והקשו. אך אין הביאור כן רק דר"ל ר"י [גר תושב] בירוש' וכן ר"ל הריב"ן דקודם שקבלה עליה ז' מצוות ושלא לעבוד ע"ז אסור גם ביאה א' כן ס"ל לר"י דאז הוה גדר ע"ז עיין סנהדרין

מפתח צפונות

לב. ע"ב ד"ה רבי אליעזר אומר כו'. וריב"ן פירש דלר"ע צריכה שתכפור בעבודת כוכבים קודם שתבעל לו. ולפירושו לא אתי כר"ע הא דקתני לעיל בד"א שלא קיבלה עליה.

לג. ובעל בת אל נכר זה הבא על הכותית. ובהמשך הגמ' א"ר חייא בר אבויא כל הבא על הכותית כאילו מתחתן בעבודת כוכבים, דכתב ובעל בת אל נכר כו'. ועיין בצ"פ שם.

לד. פ"ט משנה ו'. ובעל ארמית שיבעול בת עובדי ע"ז בפרהסיא כו' אבל אחר שבא כו' או שאינה עובדת ע"ז אסור להרגו.

לה. ה"ה. והבא על בת גר תושב אין הקנאין פוגעים בו, אבל מכין אותו כו'. ועיין בצ"פ פ"א ממאכ"א ה"ה, קונטרס השלמה עמוד 64.

לו. [וקונה את עצמה בגט ובמיתת הבעל] מיתת הבעל מנלן וכו', מדאמר רחמנא אלמנה לכה"ג אסורה הא לכהן הדיוט שריא, ודילמא לכה"ג בלאו לכולי עלמא בעשה.

לז. ד"ה לכ"ע בעשה. אומר ר"י דאיכא עשה באשת איש כגון ודבק באשתו ולא באשת חברו.

לח. אשת רעהו פרט לאשת אחרים [כותי - רש"י] ובתוס'.

לט. שאר אומות מנלן [דלא תפסי בהו קידושין] כו'

כז. פ"ד ממלכים ה"ד. ופלגשים בלא כתובה ובלא קידושין, אלא בייחוד בלבד קונה אותה כו'. ועי"ש בכסף משנה.

כח. פסקא ד'. ושלחתה, בגט כדברי ר' יונתן. ועיין בצ"פ שם.

כט. ד"ה ליקוחין יש לך בה. קידושין תופסין ואע"פ שהיתה עובדת כוכבים, שהרי אינה מתגיירת מדעתה.

ל. ד"ה שלא ילחצנה במלחמה. ומיהו אומר ר"י דבירושלמי [מכות פ"ב ה"ו] מצינו מחלוקת אמוראים בדבר זה. והכי איתא התם, רב אמר לא התיר אלא ביאה ראשונה. ואני [היינו ריו"ח כמבואר שם] אומר לא ביאה שניה ולא ראשונה הותרה, אלא לאחר כל המעשים, כדכתיב ואחר כן תבא עליה ובעלתה.

לא. ע"א ד"ה דאי ס"ד כו'. עי"ש שגם הביא הירושלמי הנ"ל באות ל'. כאן לשון רבנו ז"ל חסרה ועפ"י מה שכתב בשו"ת צ"פ דווינסק ח"א סי' ג' ד' וורשא סי' פ"ד מכתבי תורה מכתב צ"ז ובצ"פ פ"ב מאיסור"ב ה"ה ומהדו"ת דף פ"ו ע"א וכן מתבאר בהמשך התשובה, כוונת רבנו ז"ל למה שהביאו התוס' דקידושין וסנהדרין דברי הירושלמי הנ"ל ומבאר בשיטת ריו"ח בירושלמי כדברי הריב"ן ז"ל שיובאו להלן מתוס' דיבמות מ"ח.

וביאה הם נפרדים רק בצורה, דהיינו לעשות הדבר גדר קדושין ואח"כ לקדשה^מ. ועיין ברש"י גיטין דף ל"ב ע"ב^מ גבי חזרה בה דמ"מ הכסף לא נתבטל. ור"ל דא"צ לחזור ולטלה ממנה ולומר הרי את כו' רק שיאמר שכעת רוצה. וכן הוה גדר (דיועוד) [דיועוד] דהדבר נעשה קדושין רק מ"מ צריך שיאמר הרי את ר"ל שתתקדש. ואף למ"ד דרק בפרוטה אחרונה.

וכן ר"ל בקדושין דף י"ט^מ אומר אדם לבתו קטנה צאי וקבלי קדושין, מה ר"ל ע"ש בתוס'^מ ודבריהם תמוהים. וגם איך הדין אם

ואח"כ תבוא כו' וע"ש בספרי פ' תצא^מ. ולכך א"ש מה דלא יליף מזה בקדושין דף ד' ע"ב^מ קדושי ביאה. אך שם^מ קדושי כסף ושטר דהם דרך קנין אף שע"י זה יש אישות גמורין מ"מ כיון שכבר היא קנויה א"א לקנות דבר הקני. וכן זה הגדר מה דאמר קדושין דף ד' ע"ב^מ זקוקה ועומדת ביבמה, ר"ל דלכך ליכא בה כסף ושטר דכבר היא זקוקה ובלא ביאה לא נקנית ק"ג [קנין גמור]. וכן הדין ביפ"ת וכן הדין בפילגש.

והנה בקדושין צריך ב' דברים, בשטר הם נפרדים בגדר מציאות ממש, ובכסף

מפתח צפונות

מה. ד"ה דיבור ודיבור הוא. ומיהו המעות לא בטלו, שאם חזר וקדשה בהן מדעתה מקודשת.

מו. ע"א. אמר רבא אמר רב נחמן אומר אדם לבתו קטנה צאי וקבלי קדושין, מדרכי יוסי ברבי יהודה. לאו אמר רב יוסי ברבי יהודה מעות הראשונות לאו לקידושין ניתנו, וכי משייר בה שוה פרוטה הווי קידושי, ה"נ ל"ש.

מו. ד"ה אומר אדם כו' תימה מאי אתא לאשמועינן, פשיטא למה לא תתקדש וכו' וי"ל כו' אלא הכי מוכיח, ע"כ קטנה יש לה יד לקבל קידושין מדאשכחן גבי יעוד דאמר רחמנא שתייעד על ידי עצמה, שאם לא היה מועיל בעלמא כשנותן לה רשות להתקדש מדעת ע"י עצמה, לא היה אומר הכתוב שיהיה מועיל לענין יעוד.

ועיין בצ"פ פ"ג מאישות הי"ג שכתב וז"ל: וזהו מה דאמרינן בקדושין דף י"ט ע"א אומר אדם לבתו קטנה כו' ע"ש בדברי התוס' שם והראשונים. ובאמת ה"פ [הכי פירושו], דבאמת גבי קטן וקטנה מה דלא הוה בני קדושין הוא גזירת הכתוב כמ"ש רש"י כתובות דף ע"ג ובכ"מ, רק אם יש לה אב הא שפיר בגדר קדושין. ועיין מש"כ התוס' סנהדרין דף ס"ח ע"ב דנהי דקטן אין לו זכיה מ"מ לזכות בגופו מצי זכי ע"ש. וזהו דר"ל ג"כ דאביה יכול להקנות יד שלו שיש לו בה לעצמה. ונ"מ דאף אם אח"כ מת האב, מ"מ יש לה יד לקבל קדושין מחמת קנין האב. ומביא ראיה מיעוד לר"י ברי

א"ק ואחר כן תבוא אליה ובעלתה וגו' מכלל דמעיקרא לא תפסו בה קידושין.

מ. ואחר כן תבוא אליה ובעלתה והיתה לך לאשה. אין לך בה אלא מצות בעילה.

מא. ובעלה, מלמד שנקנית בביאה. נכוונת רבנו ז"ל דכיון דהביאה באה רק לגמור הקנין דפלגש ויפ"ת לכן א"א ללמוד ממנה לעלמא.

מב. היינו ביפ"ת ופלגש, ואולי חסר כאן תיבות "לא שייך".

מג. והלא דין הוא, ומה יבמה שאין נקנית בכסף נקנית בביאה, זו שנקנית בכסף אינו דין שנקנית בביאה כו' אמר רב אשי משום דאיכא למימר מעיקרא דדינא פירכא מהיכא קא מיייתת לה מיבמה, מה ליבמה שכן זקוקה ועומדת כו'. ובכתי"ק כתב רבנו על הגליון שם: "והא דלא יליף זה מקרא המבואר לקמן דף ס"ח ע"ב ואחרי כן כו' ועיין בספרי דרק ביאה קונה בה משום דשם כבר היא קנויה לו בגדר קנין ע"י הביאה א' ועמ"ש לקמן דף כ"ב ע"א ושוב לא מהני כלל שאר קנינים כיון דכבר קנויה וכן הטעם דיבמה דלא מהני בה שאר קנינים וזה ר"ל זקוקה ועומדת דלא שייך בה עוד קנין ועמ"ש ב"ק דף מ"ה ע"ב גבי צד תמות וגיטין דף מ"ח וב"ב דף ע"ב ע"ש בזה ואכמ"ל בזה".

מד. עיין שו"ת צ"פ דווינסק ח"א סי' י' וורשא סי' רס"ז.

ורשב"ם ב"ב דף ק"ח ע"ב¹ וכן בירוש' נא² אמר דאומר לה הרי את מיועדת. ועיין קדושין דף ו' ע"א³ ואכמ"ל בזה.

ובלא הני לשונות לא כלום הוא, דצריך פעולה לעשות וא"א ע"י חזקה וסברא. רק בהוה מדבר עמה קדושין דף ו' ע"א⁴ לר"י, באמת זה רק אם הבעל מדבר, אבל אם אחר מדבר בגדר שדכן אף בפני הבעל, לא כלום, דהדבר לא נעשה קדושין בלא דברי הבעל. ובאמת לולא דברי הרמב"ם⁵ הייתי אומר דרק בקדושי שטר, ולכך נקט קדושה כמו בגיטה⁶ ור"ל דציוה לכתוב שטר קדושין כד"ת, ומ"מ מבואר ברש"י ברי"ף⁷ שצריך שיאמר הרי את מקודשת ועיין קדושין דף מ"ח⁸ אך לא אמר

ימות האב קודם שקבלה הקדושין מאי, וגבי יעוד ודאי לדידן מיעד אף דליכא האב. אך ר"ל כך, דגבי קטנה יש ב' חסרונות, דהדבר לא הוה קדושין, והיא אינה מתקדשת, ואם אב אמר לה, יש לה יד רק לקבל קידושין, אבל מתחילה צריך שיהא הדבר קדושין, ובמאי רק ביעוד, כיון דהתורה אמרה לנו שהוא מיעדה, עשתה התורה זה בגדר קדושין, ואם הוא מקדשה מהני. וכן נ"מ בקדושי שטר שהאב נתרצה שתתקדש בשטר ונכתב שטר לדעתו ולשמה ואח"כ אמר לה לקבל אז אף אם מת האב הוה קידושין. וכן בבאיה יש לומר כה"ג. ונ"מ ג"כ אם יעוד מה זה עיין בגמ' שלנו דנקט רק לשון קדושין בדף י"ט ע"ב⁹ אבל רש"י קדושין דף י"ב¹⁰

מפתח צפונות

עסוקין בענין דיו. [כפי שהעירו דקדק רבנו ז"ל לשונו של הרמב"ם שכתב "נתן" בידה]. ועיין שו"ת צ"פ דווינסק ח"א סי' ע"ז.

נח. מילה זו אינה ברורה כל כך בכתב היד, אך לענ"ד זהו פתרונו וצ"ל לשון רבנו ז"ל כן: ולכך נקט קדושה כמו גיטה. וכוונתו שלשון המשנה דמעשר שני פ"ד היה מדבר כו' [שצטטנו לעיל אות נ"ג מגמ' דקידושין דף ו'] הוא "על עסקי גיטה וקידושה" ועיין בצ"פ תרומות עמוד 87 ד"ה אך באמת גבי וד"ה אך באמת נראה.

נו. דף ב' ע"א מדפי הרי"ף, במשנה ד"ה שטר. שכותב לה על הנייר אע"פ שאין בו שוה פרוטה, הרי את מקודשת לי. ונותן לה ואומר לה כן. ועיין בכנסת הגדולה אה"ע סי' ל"ב בהגהות ב"י, ובספר עצי ארזים בשם הריטב"א ז"ל, ומה שדייק המקנה בריש קידושין מלשון רש"י שבמשנה, ובאור שמח פ"ג ה"א מאישות שדייק מהי"ח דבעינן אמירה, ובצ"פ פ"ז מערכין ה"ה. [וב"ק קיא. - דא"מ באקאן].

נז. ע"א. התקדשי לי בשטר, ר"מ אומר אינה מקודשת ור"א אומר מקודשת וחכ"א שמין את הנייר אם יש בו ש"פ כו' א"ר נחמן בר יצחק הכא במאי עסקינן כגון שקדשה בשטר שאין עליו עדים,

דלדידן דקיי"ל דאין האמה העברה יוצאת במיתת האב ובודאי יכול ליעדה גם אחר מיתת האב וע"כ כה"ג. ובמהדו"ת דף פ"ג ע"א.

מח. ת"ר כיצד מצות יעוד, אומר לה בפני שנים הרי את מקודשת לי, הרי את מאורסת לי כו'. [וע"ש בהגהות הב"ח שהוסיף הרי את מיועדת ל'].

מט. ע"א ד"ה דומיא דיעוד. ותהיה מקודשת לו אם יאמר לה הרי את מיועדת לי כו'.

נ. ד"ה מרבה אני את הבן. אלא כך יאמר הרי את מיועדת לי כו'.

נא. קידושין פ"א ה"ב. תני רבי הושעיה כיצד הוא מייעדה, אומר לה בפני שנים הרי את מיועדת לי. ועיין בצ"פ מהדו"ת דף פ"ג טור א'.

נב. איבעיא להו כו' מיועדת לי מהו [לענין קידושין] כו' פשוט מיהא חדא כו'.

נג. דתנן היה מדבר עם אשה על עסקי גיטה וקדושה, ונתן לה גיטה וקדושה. ולא פירש, ר' יוסי אומר דיו. ר' יהודה אומר צריך לפרש. ואמר רב הונא אמר שמואל הלכה כר' יוסי.

נד. פ"ג מאישות ה"ח. היה מדבר עם האשה על עסקי הקידושין ורצת, ועמד וקידש ולא פירש ולא אמר לה כלום, אלא נתן בידה או בעל, הואיל והן

לה ודיבר עמה מהני. אך מ"מ העיקר כשיטת הרמב"ם ז"ל דגם בכסף כן הוה כמו שאמר, וחל הדבר על שניהם, על הדבר שיהא קדושין, והוא מקדשה.

ועיין בתוס' קדושין דף נ' ע"ב נ"ג גבי סבלונות עיי"ש בזה.

והנה בכל הני, כמו בקטנה וקטן וכן במלוה ופחות מש"פ וכל הני, הלשונות הם גדר לשון קדושין, רק הדין אמרה לנו דלא הוה קדושין, לא חסרון בהאשה ובהמציאות עיין גיטין דף פ"ה נ"ט וכ"מ בזה, אבל ערוה לא, ע"ש בזה. וא"כ לא חל כלל לשון הדבר.

ולכך בכל הני הלשונות קימין, וכשימצא מקום חל הדבר ועיין בנזיר דף י"ז* גבי נזיר בבה"ק למ"ד לא חיילא ע"ש בזה ברש"י ותוס' וכ"מ, משא"כ בערוה סא.

והנה בגרושה כיון דהוא מקנה לה וע"י נעשית גרושה וכל כמה דליכא אישות ליכא גרושין כמ"ש הרמב"ם ז"ל על הך דיבמות דף נ"ב ס"ו לאשה בעלמא (אנה) [אין] גט כו'. ועיין מה דס"ל להרמב"ם ז"ל בהל' ערכין פ"ד ס"ו גבי שדה אחוזה דאם פדאה אחר וקנה הוא מיד הפודה חוזר עליה שדה אחוזה. ועיין בירוש' פ"ו דדמאי גבי הך

מפתח צפונות

לא. וברש"י ד"ה ור"ל אמר, אי הדר אמר אהא כמו שקבלתי בבית הקברות חייל עליה ואע"ג דלא מפרש אהא נזיר ואי לא לא כו'. ובתוס' ד"ה ור"ל אמר כו' ובקונטרס פ"י דבקבלה מועטת סגי כו'.
סא. [וכן ביאר בצ"פ ק' השלמה ח: בקיצור. - רא"מ באקאן].

סב. בגמ', אמר אחד ללבלר כתוב גט לארוסתי לכשאנסנה אגרשנה הרי זה גט כו' ולאשה בעלמא אין גט מפני שאין בידו לגרשה. וברמב"ם פ"ג ה"ו מגירושין, אמר לסופר כתוב גט לפלונית ויהיה עמי לכשאשאנה וכו' אינו גט. מפני שלא היתה בת גירושין ממנו כשנכתב גט זה, ונמצא שנכתב שלא לשם גירושין. ועיין צ"פ קונטרס השלמה עמוד 53, ותניינא דף ט"ו, ומכתבי תורה מכתב קצ"ד, קצ"ה, קצ"ו, ולעיל ח"א גליונות טור אה"ע סי' קל"ב, [ובצ"פ עה"ת פ' ויגש מ"ז כ"א וצ"פ ב"מ דף ס"ז ע"ב ודף ק"ח ע"ב ועדיות פ"ד מ"ז ובכתי"ק על גליון הירו' כתובות פ"ג ה"ו וסופ"י (עדיין בכתי"ק) ופ"ו מערכין הכ"ט ומהדו"ת דף ע"ה ע"א - רא"מ באקאן].

סג. ה"כ. אבל אם גאלה אותה בתו או שאר קרוביו או נכרי מיד ההקדש, אם חזר המקדיש וגאלה מידן חוזרת לו לעולם. [ועיין בהשגות]. ועיין בשו"ת צ"פ וורשא סי' קפ"ד.

ור"מ לטעמיה דאמר עדי חתימה כרתי, ור"א לטעמיה דאמר עדי מסירה כרתי, ורבנן מספקא להו וכו'. ובצ"פ ערכין הנ"ל כתב: ... מ"מ לא מעכב אם בשעת נתינת השטר לא אמר לה הרי את מקודשת עיין בר"ן פ"א דקדושין על הא דדף ט' ע"א וברש"י ובר"ף רפ"א דקדושין במשנה. אך בדברי הגמ' לא מצינו זה והא דשם דף מ"ח ע"א י"ל דהוי כמו מדבר עמה כו'.

נח. ד"ה חוששין לסבלונות. פ"י בקונטרס ששידך האשה ונתרצית, וקדם קודם הקידושין ושלח סבלונות בעדים, חוששין שמא לשם קידושין שלח כו' וקשה להר"ם וכי שידך מאי הוי, והא בעינן שידבר מענין לענין ובאותו ענין. לכך נראה לפרש כו'. [כן נראה כוונת רבנו ז"ל לפי דבריו בשו"ת צ"פ דווינסק ח"א סי' ג'].

נט. [כנראה כוונת רבינו ז"ל היא לגבי שיור בגט] ע"א. בעא מיניה רבא מר"נ חוץ מקידושי קטן מהו מי אמרינן השתא מיהא לאו בר הויה הוא, או דלמא אתי לכלל הויה. א"ל תניתוה כו' ה"נ אתיא לכלל הויה [והיינו דלא הוי חסרון בקטן, כיון דאתי לכלל הויה].

פ. אולי צ"ל דף ט"ז ע"ב. בגמ' איתמר מי שנזיר והוא בבית הקברות ר' יוחנן אמר נזירות חלה עליו ור"ל אמר אין נזירות חלה עליו כו' ור"ל אמר אין נזירות חלה עליו אי הדר ואמר חיילא עליה ואי לא

ויליף זה מקרא, ור"ל בגדר חופה ונכנסה לרשות הבעל דכתובות דף מ"ח ודף מ"ט^ט וסוף פ"י [ד]סנהדרין דף צ' ע"א^ט ע"ש וגם סתם כן. ולכך נקט דף פ"א בגיטין^ט ופ"ד דעדיות^ט רק לנה בפונדקי אז צ"ל הן הן כו' ולא הוה רק ספק מקודשת. אבל ודאי ביאה הוה ודאי קדושין ועיין ביבמות דף י"ד ע"ב^ט ובירוש' פ"ז דגיטין ה"ד^ט מבואר דיורשה, ואמר דהוה ודאי א"א ור"ל נכנסה לרשותו. ועמ"ש הראב"ד ז"ל בהל' נחלות פ"א^ט גבי ספק מגורשת ע"ש, ושם א"צ

דב"ב דף ס"ג^ט גבי חזר ומכרה דנשאר התנאי הראשון ועיין סוטה דף י"ח^ט ע"ש דמהני (קיניו) [קיניו] אף על קדושין אחרונים ובירוש' שם^ט וכ"מ בזה. ועיין בכתובות דף פ"ט ע"ב^ט גבי המגרש אשה והחזירה ועיין בכתובות דף ע"ג ע"ב ובירוש' גבי כעין שתי נשים ואכמ"ל. ולכן כל מגרש הוה בגדר עסוקין באותו ענין.

והנה יראה בדברי הרמב"ם ז"ל בפ"א מהל' גרושין ה"ה^ט מבואר דאם לאחר גרושין הכניסה לביתו הוה מחז"ג ודאי ע"ש,

מפתח צפונות

למימר אתנאיה קמא סמיך. ושמואל סבר הא גלי לה דעתיה מעיקרא וכו'. ועיין ברי"ף ז"ל (דף ל"ג - ל"ד) שהביא כמה פירושים בזה. **טז.** לא נאמר ושלחה, אלא שאם גירש ולא הוציאה מביתו, הרי זה כמי שגירש והחזיר גרושתו, לפיכך צריכה ממנו גט שני כו'. ועיי"ש בצ"פ, ובתרומות עמוד 87 ותניינא עמוד 158, ובמתנו"ע עמוד 113 ובעדיות פ"ד מ"ז, ובשו"ת צ"פ וורשא סי' כ"ו. **ע.** עיי"ש דיני מסירה לרשות הבעל וחופה. ***עא.** צ"ל דף פ"ט ע"א. במשנה, הבא על אשת איש, כיון שנכנסה לרשות הבעל לנשואין אע"פ שלא נבעלה, הבא עליה הרי זה בחנק. **עב.** ע"א. במשנה, המגרש את אשתו ולנה עמו בפונדקי, ב"ש אומרים אינה צריכה הימנו גט, ובה"א צריכה הימנו גט שני. ובגמ' [בע"ב] ומתני' דאוקימנא בלא ראוה שנבעלה במאי פליגי, דאיכא עדי יחוד וליכא עדי ביאה. ב"ש סברי לא אמרי' הן הן עדי יחוד והן הן עדי ביאה, וב"ה סברי אמרינן הן הן עדי יחוד והן הן עדי ביאה. **עג.** מ"ז. כנ"ל הערה קודמת. **עד.** כנ"ל אות ד'. [בכת"י לא ברור כ"כ, ויתכן שרבינו כתב "ע"ש" ולא "ע"ב"]. **עה.** ליידיא מילה [לאיזה דבר קאמר ר' יהודה במתניתין הרי היא כאשת איש לכל דבר - פני משה] רבי לעזר אומר ליורשה כו'. **עו.** ה"ט. [כתב הרמב"ם ז"ל: ומי שנתגרשה ספק גירושין ומתה אין הבעל יורשה. ובהשגות הראב"ד

סד. ב"ב דף ס"ג ע"א. ת"ר בן לוי שמכר שדה לישראל ואמר לו על מנת שמעשר ראשון שלי, מעשר ראשון שלו כו' ואם אמר לו כל זמן שהשדה זו בידך, מכרה וחזר ולקחה, אין לו עליו כלום. ובירושלמי דמאי פ"ו ה"ב. שיהיו כל המעשרות שלו כל זמן שהוא לפניו, יהו המעשרות שלו כל זמן שהוא לפניו. מכרה לאח' אין במעשרות. חזר ולקח ממנו, תני ר"ח אין לו במעשרות, תני ר' הושעיא יש לו במעשרות. ועיין לעיל ח"א גליונות טור אה"ע סי' קל"ב ובהמצוין שם. **סה.** ע"ד. בעי רב אשי מהו שיתנה אדם על נישואין האחרונים, השתא מיהא לא אסירא ליה, או דילמא זימנין דמגרש לה והדר מהדר לה. ת"ש וכו' הא יחזירנה ותיטמא ה"נ דמתני ש"מ. **סו.** פ"ב דסוטה ה"ו. קינא לה ונתגרש' והחזיר' ונסתר', אין תימר כו' אין תימר גירש כמי שלא מחל [על קיניו] אין צריך לקנות לה פעם שנייה. **פז.** שהמגרש את אשתו והחזירה, ע"מ כתובה הראשונה מחזירה. **פח.** [דף ע"ב ע"ב. איתמר קידשה על תנאי וכנסה סתם. רב אמר צריכה הימנו גט, ושמואל אמר אינה צריכה הימנו גט] אמר רבה מחלוקת בטעות אשה אחת כעין שתי נשים, אבל בטעות אשה אחת גרידתא, דברי הכל אינה צריכה הימנו גט. ועיין ברש"י ז"ל שפירש, קידשה על תנאי, וגירשה מן האירוסין, וחזר וכנסה סתם. בההיא אמר רב צריכה גט, דכי אשה אחרת דמי ולשם קדושין בעל, וליכא

סתם מהני אמרינן כך, ולא אם צריך מפורש לשם קדושין לא מהני כלל זה הדין. ועיין פסחים דף ס' ע"ב⁹, ורפ"א דזבחים דף ב' ע"ב¹⁰ וכ"מ בזה. זה עכ"פ כך.

אך עוד צריך לברר בזה, דהנה לפי הנשמע כשעושים ההתקשרות זה עם זה יש להם נוסח שהם חותמים על זה, וא"כ זה צריך לברר איך הנוסח, אם נוסח שהוא נושא אותה והוא חותם על זה בכת"י אז יש בזה ספק [ק]דושין לשיטת ר"י בתוס' יבמות דף ל"א ע"ב¹¹ גבי כתב בכת"י ע"ש ור"ל אף בלא עדי מסירה.

לומר כלל, דזה כמו עסוקין בענין ומדבר עמה כו' כיון דהגט הוא מחמת קדושין והוא גרש ותו¹² הוה (כלומה) [כאומר(?)] כך. ורק אם בעל בפירוש לשם זנות¹³. וזה ר"ל רבנו הרמב"ם בפה"מ פ"ד דעדיות¹⁴ ששם דייק יותר מלשונו בהל' גרושין פ"י הי"ז¹⁵ דכתב שאין אדם עושה כ"ז [בעילת זנות] ובידו לעשות בעילת מצוה, ולא ר"ל למצוה רק ר"ל שיהיה מציאות פעולה וגדר אין אדם מוציא דבריו לבטלה בסנהדרין דף ט"ו¹⁶ וכתובות דף נ"ח¹⁷ וכ"מ¹⁸ בזה ועיין בקדושין דף נ"ט ע"ב¹⁹. אך בפה"מ דייק ובידו לעשות לא בעילת זנות. ר"ל כיון דרק

מפתח צפונות

גט מהיום ולאחר מיתה. והא דלא אמר שמואל הלכה כרבי [דהוי גט] משום דתנאה הוי, והיינו יודעים שסובר כן גם בהך דמעכשיו ולאחר ל', משום דאם היה אומר כן היינו אומרים דהתם הוא משום דאין גט לאחר מיתה, ומידי דכדי לא עביד איניש דאמר - רש"י, אבל קדושין מעכשיו ולאחר ל' אימא חזרה הוא.

פ. אמר רבא פסח ששחטו בשאר ימות השנה לשמו ושלא לשמו כשר, דהא סתמו לשמו קאי ואפ"ה כי שחיט ליה שלא לשמו כשר, אלמא אתי שלא לשמו ומפיק ליה מידי לשמו כו' א"ל רב אדא בר אהבה לרבא דילמא שאני היכא דאמר מהיכא דלא אמר, דהא לאוכליו ושלא לאוכליו כשר וכל היכא דשחיט ליה שלא לאוכליו לחודיה פסול כו' א"ל מידי איריא בשלמא התם כמה דלא עקר ליה בשחיטה ודאי לשמו קאי, אלא הכא סתמיה לאוכליו קאי דלמא מימשכי הני וכו'. - [ר"מ הרץ].

פ. תנן כל הזבחים שנובחו שלא לשמן וכו' אלמא סתמא נמי כלשמן דמי, ורמיניה כל הגט שנכתב שלא לשם אשה פסול וסתמא נמי פסול. ושני זבחים בסתם לשמן עומדין, אשה בסתמא לאו לגירושין עומדת. - [ר"מ הרץ].

פ. ד"ה למעוטי זמן כו' מספקא לר"י כתב בכתב ידו ואין עליו עדים, אי מהני בקידושין אי לא, דכיון שאי"צ זמן מה לנו אם אין עליו עדים.

כתב א"א, מה שאמר במס' גיטין בירוש' דומה שהוא חולק עליו. המגרש את אשתו ולנה עמו בפונדקי בית הלל אומרים צריכה ממנו גט שני. לאידא מילתא דאמר אמר רבי אליעזר לירושא, כלומר שהוא יורשה כו'. ועיין במכתבי תורה מכתב רל"ג, בשו"ת צ"פ דווינסק ח"א סי' ד'. ועיין במילואים.

ע. ב' תיבות אחרונות לא היה ברור לי כל כך מתוך כתב"י.

ע. [אז אין הדין כן].

ע. מ"ז. ד"ה ואמרו ולנה, וענין אין אדם עושה בעילתו בעילת זנות, שיבעל אדם בפני עדים בעילה לשם זנות והוא יכול שתהיה שלא לשם זנות. והוי יודע ענין זה כי הוא נפלא מאד ונפתחים בו מנעולים. ועיין שם בצ"פ.

פ. לעיל אות ג'.

פ. ע"א. האומר ערך כלי זה עלי נותן דמיו, מ"ט אדם יודע שאין ערך לכלי וגמר ואמר לשום דמים. [דאין אדם מוציא דבריו לבטלה - רש"י].

פ. ע"ב. דשמעין ליה לר"מ דאמר אין אדם מוציא דבריו לבטלה.

פ. עיין תמורה דף כ"ז ע"ב וערכין דף ה' ע"א.

פ. גבי מהיום ולאחר ל', דלשמואל זהו תנאי ולא חזרה, ואמרינן בגמ' דתליא בפלוגתת רבי ורבנן גבי

לחנווני ועיין בירוש' פ"ד דפיאה *צ"א דא"א לזכות ע"י עצמו כמו מימינו לשמ(ו)אלו וקדושין פ"א צ"א גבי שחרור בחצי עבד ע"י עצמו וב"ב דף פ"ה ע"א מה דפליגי תוס' על רשב"ם צ"ח גבי ד' מידון[ת] וכ"מ בזה, וה"נ כן. וגם י"ל רק שכל הכת"י שלו ולא כתוס' שם דף ל' ע"ב צ"ט ומאוד יש להאריך בזה ועיין קדושין דף מ"ח ע"א פ'. אך מ"מ לא נוכל להכריע כנגד ר"י בעל התוס' ז"ל ק"א.

אך זה רק אם כותב בלשון שהוא נושא אותה, אבל אם הם כותבים שנושאים זא"ז, וכמו גבי ב"נ, וכמ"ש הרמב"ם ז"ל

ובאמת יש בזה להאריך אף דרש"י ז"ל גיטין דף פ"ו פ"ח ודף ג' ע"ב פ"ט בתוס' דוכתב הוא די בבעל, ואתקש הווייה, ז"א רק שם דכבר נעשה בעל, אבל כאן להעשות בעל ע"י עצמו, זה א"א לשום דבר להשתנות ע"י עצמו, וכמ"ש רבנו בספר המורה ³. וזה הגדר דאין אדם מעיד על עצמו בהך דר"ה דף כ"ה ע"ב צ"א וכתובות דף כ"א ע"ב צ"ב ודף כ"ז ע"ב צ"ג. וכן בקנין א"א להקנות לאחר דבר שלו ע"י עצמו, עיין כתובות דף צ"ח ט"ז מאן שם לך, ובערובין דף פ"א צ"ה גבי אין מערבין שם ע"י ש[נ]תן מעה

מפתח צפונות

מעותיו. [שאיין מעות קונות עד שימשוך היין - עפ"י רש"י].

צ"ו. צ"ל פ"ה ה"ב. [במשנה, שיכולת של לקט שנתערב בגדיש, מעשר שיכולת אחת ונותן לו. אמר ר"א וכי העני הזה מחליף דבר שלא בא ברשותו, אלא מזכה את העני בכל הגדיש ומעשר שיכולת אחת ונותן]. והתניא קדמייא סבר מימר מזכה מימינו לשמאלו ואינה זכיה. והתניא אחרייא סבר מימר (אינה) מזכה מימינו לשמאלו וזכיה היא.

צ"ז. ה"ג. א"ר אבון אתייה כר', דר' אמר אדם משחרר חצי עבדו. ולית לרבנן אדם משחרר חצי עבדו כו' אבל בעבד שכולו שלו שנייא היא שהוא זוכה מימינו לשמאלו. ובזה לעיל סי' א'.

צ"ח. תוד"ה ארבע מידות במוכרים. פירש רבינו שמואל דאין לפרש ד' רשויות דהא רשות מוכר ונפקד חדא היא כו' וקשה לפירושו כו' ועוד דאין נראה שתועיל קבלה ברשות מוכר, דאין אדם מקנה רשותו לאחרים ע"י עצמו.

צ"ט. ביבמות דף ל' ע"ב ד"ה כתב בכתב ידו. מפרש ר"י בר' מאיר אפי' אין כאן אלא חתימת ידו וכו'.

ק. צ"ב.

קא. לעיל אות פ"ז וצ"ט. וראה בשו"ת צ"פ דווינסק סי' ג' [הנוסחה הנוספת של תשובה זו] שכתב רבינו בזה: ואין לי כח לחלוק על ר"י אף דהאמת לדעת לא כן.

פח. ע"א. [במשנה ג' גיטין פסולין ואם נשאת הוולד כשר. כתב בכתב ידו ואין עליו עדים] ד"ה ואם ניסת כו' ולמאן דמוקי לה בגמ' כר"מ, איכא למימר דכתב ידו כמאה עדים דמי כו'. ועיין בהגהת הב"ח. **פט.** ד"ה שלשה גיטין כו' ואע"ג דר"מ סבר וכתב היינו וחתם, מ"מ כשר הולד בכתב ידו ואין עליו עדים, דכיון שהבעל עצמו כתב אין לך חתימה גדולה מזו.

צ. ח"ב בפתיחה. השמונה עשרה, כל מה שיצא מן הכח אל הפועל מוציאו זולתו, והוא חוץ ממנו בהכרח כו' ובצ"פ ע"ה ג' שם ועיין במהדו"ת דף י"א ע"א וקונטרס השלמה דף ב' ע"א ודף י"ג ע"ב. ועיין עוד במורה ח"א פרק ע"ד ד"ה הדרך הראשון מן השקר שיהיה הוא אשר שנה עצמו והעתיקו מענין אל ענין. אבל יש לו משנה חוץ ממנו.

צא. שאין היחיד נאמן על ידי עצמו.

צב. כנ"ל הערה קודמת.

צג. הא קתני אין אדם מעיד על עצמו.

צד. דא"ר זירא אמר רב נחמן אלמנה ששמה לעצמה [לקחה שדה היתומים בשומת כתובתה - רש"י] ולא עשתה ולא כלום כי לעולם דאכרוז ודאמרי לה מאן שם לך [נממי קבלת מכירה זו לא מבי"ד ולא מיתומין, לפיכך לא יצא הקרקע מרשות היתומין - רש"י].

צה. ע"א. במשנה נותן אדם מעה לחנווני ולנחתום כדי שיזכה לו עירוב דברי ר"א. וחכ"א לא זכו לו

סימן כה

בענין קידושין במחזה (הצגה)

שאלה

בעייה מוצש"ק וי [שבט] בשלח תרפ"ז

לכבוד אדמו"ר הרב הגאון האמתי רשכבה"ג
המפורסם בכל קצוי הארץ כקש"ת מהו"ר י"ר
שליט"א אב"ד דק"ק דווינסק
ברכת מז"ט ששלח אלי ביום כ"ח מח"ש
הגיעני בזמנו ואודה לאדמו"ר מאד.

בבית משחק טרטיון עשו מחזה איך שצמור אחד
קידש צמולה והיא לא ידעה תופס הענין
ואח"כ הוכרחה לגט, ולקח איש אחד (המשחק)
חפץ ואמר לצמולה כל הנוסח קידושין, ואנשים
העומדים ראו והיא לקחה ממנו החפץ הכל דרך
מחזה. והניי מסתפק כאן דברים שצלב אינן
דברים, ואח"כ הרי הקידושין של המקדש הזה יש
לחשוש, או נאמר כיון דכל הענין נעשה דרך מחזה
והכל רואים ויודעים לכן אין כאן קידו' כלל.

גביית עדות לא עשימי ע"ז עוד יען כי מסתפק
אני כי אין כאן צמורת קידושין כלל, ועוד
כי כפי ששמעתי כי הקידו' היה בטס קטן,
(צלעיל) ואח"כ אין כאן ש"פ, ואולי יש לחשוש
שמה ש"פ צמדי, ומתן גט קשה מאד. כי האיש
המקדש (ארכיטקט) כזר נסע.

בהל' מלכים קב, אז לא כלום. ועיין קדושין
דף ד' ע"ב קב ודף ה' ע"ב קד, ואכמ"ל.

עכ"פ לדינא כך, אם השטר נכתב בלשון
שהוא נושא אותה, צריכה גט מספק
כדמו"י, אבל אם כותב בלשון שניהם זא"ז
בב"א, אז א"צ גט, אבל מ"מ שטר הפקעה
צריך וגדר פלגש. וזה ר"ל הספרי ר"פ תצא
ושלחה בגט קב. אך זה י"ל דדי גם בכתב
הנעשה בבי דינא דמגזתא קד או דחצצתא קד
שלהם, כן הוא לדינא. וכתבתי בקוצר נמרץ
מחמת הטירדה קח.

כ"ד מחו' ידידו בלוני"ח
יוסף ראזין רב מדווינסק

אתמול כתבתי לכם מכתב אך עדיין לא
השגתי הזכות.. ואי"ה כשאשיג אשלח לכם טע"ג.
הנ"ל

פורש אני בשלום ב"ח היקר ש"י ובשלום כל
ב"ב היקרים ש"י.

הנ"ל

מפתח צפונות

קו. לשון הגמ' בב"ק ריש קי"ד ובב"מ ל' ע"ב
- [דא"מ באקאן].
קז. לשון הגמ' בב"ב קל"ג ע"ב - [דא"מ באקאן].
קח. [המשך המכתב נדפס לעיל ח"א סי' י"א].

סימן כה. השאלה מכת"י הנמצא בבית הספרים
ע"ש מנדל גוטסמן בישיבה אוניברסיטה מס'
1142/1487 ותשו"ח להם.
התשובה הועתקה מקובץ צהר חלק ז' באדיבות
המערכת.

קב. אולי כוונת רבנו ז"ל לפ"ט ה"ח. ומאימת תהיה
אשת חבירו כגרושה שלנו כו' אלא כל זמן שירצה
הוא או היא לפרוש זה מזה פורשין. או הכוונה
לפ"ד ה"ד עיין לעיל אות כ"ז.
קג. ואי כתב רחמנא ויצאה חנם. הוה אמינא היכא
דיהבה (ליה) איהי לדידיה וקידשתו הוה קידוש,
כתב רחמנא כי יקח ולא כי תקח.
קד. אבל היא שנתנה ואמרה היא הריני מקודשת לך
הריני מאורסת לך הריני לך לאינתו אינה מקודשת.
קח. כנ"ל אות כ"ח.